

V minulosti bolo Švédsko pokryté ľadovcom, ktorý pri svojom ústupe sformoval na juhu krajiny nížinu Götaland. Historická provincia Svealand v strednej časti krajiny je pretkaná početnými riekami a jazerami skrytými v panenských lesoch, zatiaľ čo Norrland na severe je geografickou súčasťou Laponska. Kráľom tejto riedko osídlenej oblasti je sob.

Oficiálny názov	► Švédske kráľovstvo
Názov v švédčine	► <i>Konungariket Sverige</i>
Hlavné mesto	► Štokholm
Počet obyvateľov	► 9,060 milióna
Rozloha	► 450 295 km ²
Úradný jazyk	► švédčina
Mena	► švédska koruna
Skratky	► SE, SWE

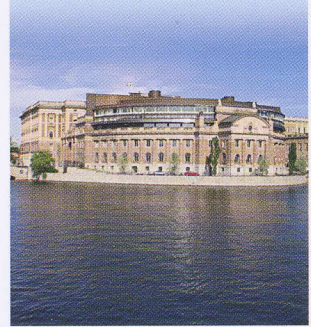
Švédsko je rozdelené na 21 krajov, ktoré spravujú gubernéri, a 290 samosprávnych obcí. Medzi týmito administratívnymi jednotkami neexistuje žiadna hierarchia. Mnohé ich funkcie sa prekrývajú.

Politický systém

Švédsko je dedičná konštitučná monarchia.

- **Hlava štátu:** kráľ, ktorého funkcie sú zväčša symbolické.
- **Zákonodarná moc:** jednokomorový parlament Riksdag (na obrázku) s 394 poslancami volenými na štvorročné volebné obdobie. Riksdag menuje štyroch ombudsmanov a parlamentných audítorov, ktorí kontrolujú činnosť štátnych inštitúcií.
- **Výkonná moc:** vláda je politicky zodpovedná parlamentu. Kandidátov na predsedu vlády nominuje predseda parlamentu.

21 krajov			
Kraj (hlavné mesto)	Gotland (Visby)	Norrboten (Luleå)	Uppsala (Uppsala)
Blekinge (Karlskrona)	Halland (Halmstad)	Örebro (Örebro)	Värmland (Karlstad)
Dalarna (Falun)	Jämtland (Östersund)	Östergötland (Linköping)	Västerbotten (Umeå)
Gävleborg (Gävle)	Jönköping (Jönköping)	Skåne (Malmö)	Västernorrland (Härnösand)
	Kalmar (Kalmar)	Södermanland (Nyköping)	Västmanland (Västerås)
	Kronoberg (Växjö)	Štokholm (Štokholm)	Västra Götaland (Göteborg)

Geografia

Švédsko sa nachádza v miernom podnebnom pásme, no keďže od severu na juh sa tiahne v dĺžke až 1 750 km, vegetácia krajiny sa výrazne odlišuje. Na južnom pobreží je podnebie dosť mierne vďaka silnému vplyvu Gofského prúdu. V zime sú priemerné teploty v Gotlande od 0 °C do 5 °C, zatiaľ čo na severe teploty iba zriedka klesajú pod mínus 14 °C (na obrázku – Iddefjord na hraniciach s Nórskom).

Geografické rekordy:

Najvyšší bod: ľadovec Kebnekaise (2 111 m)

Najdlhšia rieka: Klar (460 km)

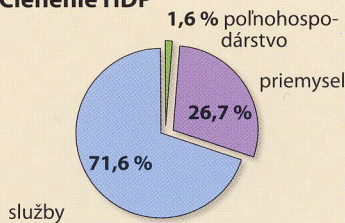
Najväčšie jazero: Vänern (5 545 km²)

Hospodárstvo

Švédsky ročný HDP na hlavu je takmer 30 000 USD. Dôležitými odvetviami národného hospodárstva sú ťažba nerastných surovín a využívanie obnoviteľných ekologických zdrojov energie. Štát má rozhodujúci podiel v rezorte dopravy a komunikácií.

Členenie HDP

Poľnohospodárstvo

- pšenica
- cukrová repa
- dobytok
- ošípané
- ovce

Priemysel

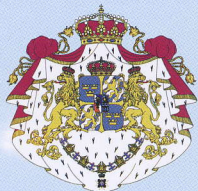

- železná ruda
- zinok a olovo
- meď
- drahé kovy
- metalurgický
- kovovýroba
- elektronický
- papierenský
- rybolov

Vlajka a štátny znak

• **Švédska štátna vlajka** bola prijatá v roku 1904. Charakterizuje ju modrý obdĺžnik a žltý kríž. Farby pochádzajú zo 14. storočia.

• **Štátny znak** sa objavuje v dvoch verziách. Menší znak sa skladá z troch koruniek na modrom štíte pokrytom štvrtou korunou. Úplný znak tvorí štít, ktorý držia dva kráľovské levy Folkungovcov – symbol vládnuceho rodu Bernadottovcov.

VEDELI STE, ŽE ...?

Hoci je v sekularizovanom Švédsku cirkev od štátu oddelená, stále sa zachováva tradícia, že monarchom by mal byť luterán.

Obyvateľstvo

Hlavnou etnickou skupinou vo Švédsku sú Švédi (90 %). Fini tvoria iba 2 % populácie a Sámovia 1 %. Zostávajúci obyvatelia krajiny sú prisťahovalci z celého sveta.

- Luteránstvo má štatút štátneho náboženstva tohto kráľovstva, no akákoľvek forma náboženskej diskriminácie je protizákonná.
- Švédsky index urbanizácie je 85 %.

Významné mestá

- Počet obyvateľov v meste:
- viac ako 500 000
  - 100 000–500 000
  - menej ako 100 000

ČASOVÁ OS

5. – 9. storočie
zjednotenie švédskych kmeňov v Starej Uppsale

11. – 13. storočie
o trón bojujú rody Erikovcov a Sverkerovcov

1435
zhromaždenie zástupcov štátov v Arboge – prvý švédsky parlament (Riksdag)

1818
Jean-Baptiste Jules Bernadotte zakladá kráľovskú dynastiu, ktorá vo Švédsku vládne dodnes

9. – 12. storočie
pokresťančovanie Švédska

1164
založenie prvého arcibiskupstva v Uppsale

17. – 18. storočie
vzrastajúci význam na medzinárodnej scéne, vojny s Dánskom, Ruskom a Poľskom

1995
Švédsko vstupuje do Európskej únie

Mapy: Carra Bianca; foto: © iStockphoto.com/
Roman Kaplański (s. 1), © iStockphoto.com/
Witold Ryka (s. 4)

© MMXI International Masters Publishers AB
POZNAJTE SVET!
SK-P J500 20 008

Lotyšsko sa rozkladá v severovýchodnej Európe, na pobreží Baltského mora. Prakticky celá krajina je nížinatá, terén sa len mierne dvíha a prechádza na západe do Kurónskej vysočiny (184 m n. m.) a na východe do Livónskej vysočiny. Sedemnást percent povrchu Lotyšska zaberajú hladiny 3 000 jazier, z ktorých najväčším je jazero Rezna (54 km²) a najhlbším jazero Drīdzis (65,1 m). Vo východnej časti krajiny je oblasť livónskych jazier, ktorá sa ďalej delí na oblasti Livónska a Latgalska.

Oficiálny názov	▶ Lotyšská republika
Názov v lotyštine	▶ <i>Latvijas Republika</i>
Hlavné mesto	▶ Riga
Počet obyvateľov	▶ 2 192 000
Rozloha	▶ 64 589 km ²
Úradný jazyk	▶ lotyština
Mena	▶ lat
Skratky	▶ LV, LVA

Lotyšsko je unitárny štát, ktorý pozostáva zo štyroch historických regiónov: Livónska, Latgalska, Kurónska a Zemgalska. Od 1. júla 2009 je krajina rozdelená na 109 obcí (novadi) a 9 republikových miest (republikas pilsēta).

109 obcí

Okresy: Ādažu; Aglonas; Aizkraukles; Aizputes; Aknīstes; Alojas; Alsungas; Alūksnes; Amatas; Apes; Auce; Babītes; Baldones; Baltinavas; Balvu; Bauskas; Beverīnas; Brocēnu; Burtnieku; Carnikavas; Cēsu; Cesvaines; Ciblas; Dagdas; Daugavpils; Dobeles; Dundagas; Durbe; Engure; Ērgļi; Garkalnes; Grobiņas; Gulbene; Iecava; Ikšķile; Ilūkste; Inčukalna; Jaunjelgava; Jaunpils; Jēkabpils; Kandava; Kārsava; Kocēni; Koknese; Krāslava; Krimulda; Krustpils; Kuldīga; Ķeguma; Ķekava; Lielvārde; Līgatne; Limbaži; Līvāni; Lubāna; Ludza; Madona; Mālpils; Mārupes; Mazsalaca; Mērsrags; Mitava; Naukšēni; Nereta; Nīca; Ogri; Olaine; Ozolnieku; Pārgauja; Pāvilosta; Pļaviņu; Preiļi; Priekule; Priekule; Rauna; Rēzekne; Riebiņi; Rojas; Ropaži; Rucava; Rugāji; Rūjiena; Rundāle; Salacgrīva; Salas; Salaspils; Saldus; Saulkrasti; Sēja; Sigulda; Skrīveri; Skrunda; Smiltene; Stopiņi; Strenči; Talsi; Tērvete; Tukuma; Vaiņode; Valka; Varakļāni; Vārkava; Vecpiebalga; Vecumnieku; Ventspils; Viesīte; Viļaka; Viļāni; Zilupe

Republikové mestá: Daugavpils; Jēkabpils; Jūrmala; Liepāja; Mitava; Rēzekne; Rīga; Valmiera; Ventspils

Politický systém

Lotyšsko je konštitučná republika.

- **Hlava štátu:** prezident volený parlamentom Saeima na štvorročné volebné obdobie.
- **Zákonodarná moc:** jednokomorový parlament Saeima so 100 poslancami, ktorí sú volení vo všeobecných voľbách konaných každé 4 roky.
- **Výkonná moc:** vláda na čele s premiérom, ktorý vymenúva jednotlivých ministrov.

Geografia

Lotyšsko leží v miernom podnebnom pásme, ktoré má na západe krajiny prímorské a na východe kontinentálne rysy. Priemerné januárové teploty sa pohybujú od $-2\text{ }^{\circ}\text{C}$ na pobreží až po $-7\text{ }^{\circ}\text{C}$ na východe, v júli sa držia v rozmedzí od 16 do $18\text{ }^{\circ}\text{C}$. Priemerný ročný úhrn zrážok dosahuje 600 mm a na Kurónskej vysočine 800 mm . Polovica územia Lotyšska je porastená lesmi. Na východe krajiny sú to zmiešané lesy, na holých piesčitých pôdach na západe Lotyšska rastú najmä borovicové lesy.

Geografické rekordy:

Najvyšší vrch: Gaiziņkalns (312 m n. m.)

Najdlhšia rieka: Daugava ($1\,020\text{ km}$, z toho 367 na území Lotyšska)

Najväčšie jazero: Rezna (54 km^2)

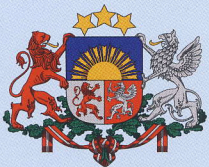
Najväčšia jaskyňa: Gutmanova jaskyňa ($18,8 \times 12 \times 10\text{ m}$)

Vlajka a štátny znak

• **Lotyšská vlajka** má podobu červeného obdĺžnika, ktorého stredom prechádza horizontálny biely pruh. Červená farba symbolizuje krv a biele právo, pravdu a slobodu.

• **Štátny znak** predstavuje štít, nad ktorým sa nachádzajú tri zlaté hviezdy tvoriace korunu nad vychádzajúcim slnkom. V dolnej časti štítu je zobrazený červený lev na striebornom pozadí a strieborný gryf na červenom pozadí. Pod štítom sa nachádzajú dubové halúzky a stuha v národných farbách.

Hospodárstvo

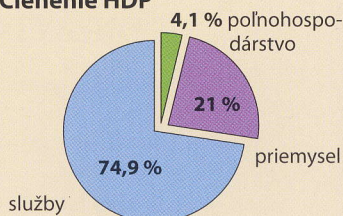
Lotyšsko je priemyselno-poľnohospodárskou krajinou. Najvýznamnejšou súčasťou miestneho hospodárstva je odvetvie služieb. Priemysel je založený najmä na využití prírodných zdrojov. K hlavným poľnohospodárskym produktom krajiny patrí hovädzie a bravčové mäso, pšenica a rôzne druhy zeleniny a rýb.

Poľnohospodárstvo

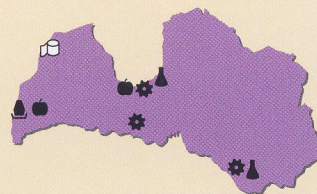

- jačmeň
- žito
- zemiaky
- ľan
- dobytok

Členenie HDP

Priemysel

- hutnícky
- strojárstvo a kovovýroba
- chemický
- drevársky a papierenský
- potravinársky

VEDELI STE, ŽE...?

Pôvodnými obyvateľmi Lotyšska (ktoré bolo vtedy známe ako Kurónsko) sú Livónci. V súčasnosti už však žije len 250 Livóncov, väčšina z nich v 12 dedinách v Livónskej jazernej oblasti.

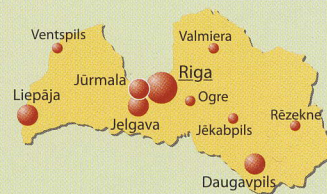

Obyvateľstvo

- Najpočetnejšou národnosťou v krajine sú Lotyši – $59,3\%$ obyvateľstva.
- Okrem nich žijú v krajine: Rusi ($27,8\%$), Bielorusi ($3,6\%$), Ukrajinci ($2,5\%$), Poľiaci ($2,4\%$), Litovci ($1,3\%$) a Livónci.

Z cirkví sú v krajine najrozšírenejšie rôzne kresťanské denominácie: luteránstvo (20%), pravoslávie (15%), rímsky katolicizmus (1%) a veľká časť obyvateľstva na nehlási k žiadnej konkrétnej cirkvi.

Významné mestá

Počet obyvateľov v mestách:

- viac ako $1\,000\,000$
- $100\,000 - 1\,000\,000$
- menej ako $100\,000$

ČASOVÁ OS

7. – 13. storočie
príchod ugrofinských a baltských kmeňov

12. storočie
príchod nemeckých obchodníkov a misionárov

1558 – 1795
poľsko-litovský protektorát a švédská nadvláda

1915
veľkú časť územia Lotyšska okupujú Nemci

1940
vznik Lotyšskej SSR

4. mája 1990
Lotyšsko opätovne získava nezávislosť

10. – 12. storočie
mocenský vplyv Kyjevskej Rusi

13. – 16. storočie
vláda Livónskeho radu mečových bratov

1795
Kurónsko je pripojené k Rusku

1922
vyhlásenie ústavy po deklarácii nezávislosti (1918)

1941 – 1945
nemecká okupácia Lotyšska

1. mája 2004
Lotyšsko vstupuje do Európskej únie

Mapy: Carta Blanca; foto: © iStockphoto.com/ proxyminder (s. 4)

© MMXI International Masters Publishers AB
POZNAJTE SVET!
SK-P J500 20 043